

gennemgang af, hvilke formål man søger at forfølge med en omkostningsfordeling, og han gennemgår derpå kritisk de forskellige motiver, der kan anføres til støtte for en gennemført omkostningsfordeling — og hvilke grunde der taler imod. Denne gennemgang er klar og saglig; han forfægter ikke et bestemt synspunkt, men søger så neutralt som muligt at stille argumenterne op mod hinanden, og man synes, at hans stillingtagen er særdeles afbalanceret. Personligt vil jeg give Freckner ret i, at en del af den hidtidige diskussion har været lagt alt for hårdt op, idet adskilliges synspunkter har været helt unuancerede — herunder må man vist give ham ret i, at en del af teoretikernes skarpe kritik af omkostningsfordelingssynspunktet mange gange har skudt over målet, selv om teoriens grundsynspunkter står uantastet.

Hele fremstillingen kan siges at hvile på en gennemført sondring mellem særømkostninger og samømkostninger. Særømkostningerne for en vare defineres som de omkostninger, der vil falde bort, hvis produktionen af den pågældende vare ophører. Dette begreb er identisk med Winding Pedersens begreb: en vares specialømkostninger, og må altså ikke forveksles med sammes særbestemte omkostninger. (Se H. Winding Pedersen: Omkostninger og Prispolitik. 2. udg. s. 253). En vanskelighed ved at bruge begrebet særømkostninger (og tilsvarende for Winding Pedersens specialømkostninger) er, at dette meget vel kan omfatte såvel variable som faste omkostninger. Freckner nævner ganske vist selv dette indledningsvis, men det er ligesom det flere gange glemmes i det følgende, hvorved hans analyse undertiden bliver for forenklet. Og da bogen delvis er skrevet for praktikere, synes jeg også, at det burde være understreget, at det i praksis er sin sag at fastslå en vares særømkostninger.

Selv om der kan pilles ved detaljerne, indrømmer jeg samtidig, at bogen er blevet let læselig og forståelig ved nogle steder at skære lidt igennem. I hvert fald er jeg overbevist om, at mange vil have nytte af at gennemlæse Freckners analyse af motiverne for og imod egenprisberegninger (självkostnadsberäkning).

At bogen undertiden kan virke lidt sammenflettet er kun naturligt, da dele af den er bragt som artikler i det norske tidsskrift *Bedriftsøkonomen*, ligesom flere af bogens kapitler direkte indgår i Freckners disputats om »Kostnadsfördelning och intern prestationsbedömning» (Stockholm 1954). Til trods for at emnet således efterhånden er blevet udnyttet stærkt, vil mange dog være glade for, at det også serveres i denne let forståelige anretning, der her er tale om.

Bjarke Fog.

Poul Milhøj: Lønudviklingen i Danmark 1914-1950. Udg. af Institutet for Historie og Samfundsøkonomi. Ejnar Munksgaard. Kbh. 1954. 222 sider. Kr. 10,00.

Denne bog, hvis forfatter er sekretær i Det statistiske Departement, er i en til dels omarbejdet form en offentliggørelse af en prisopgave, der af Nationaløkonomisk Forenings Fond er belønnet med 5000 kr. Med sine 94 tabeller rummer den et væld af oplysninger om lønnen i alle de dele af det økono-

gennemgang af, hvilke formål man søger at forfølge med en omkostningsfordeling, og han gennemgår derpå kritisk de forskellige motiver, der kan anføres til støtte for en gennemført omkostningsfordeling — og hvilke grunde der taler imod. Denne gennemgang er klar og saglig; han forfægter ikke et bestemt synspunkt, men søger så neutralt som muligt at stille argumenterne op mod hinanden, og man synes, at hans stillingtagen er særdeles afbalanceret. Personligt vil jeg give Freckner ret i, at en del af den hidtidige diskussion har været lagt alt for hårdt op, idet adskilliges synspunkter har været helt unuancerede — herunder må man vist give ham ret i, at en del af teoretikernes skarpe kritik af omkostningsfordelingssynspunktet mange gange har skudt over målet, selv om teoriens grundsynspunkter står uantastet.

Hele fremstillingen kan siges at hvile på en gennemført sondring mellem særømkostninger og samømkostninger. Særømkostningerne for en vare defineres som de omkostninger, der vil falde bort, hvis produktionen af den pågældende vare ophører. Dette begreb er identisk med Winding Pedersens begreb: en vares specialømkostninger, og må altså ikke forveksles med sammes særbestemte omkostninger. (Se H. Winding Pedersen: Omkostninger og Prispolitik. 2. udg. s. 253). En vanskelighed ved at bruge begrebet særømkostninger (og tilsvarende for Winding Pedersens specialømkostninger) er, at dette meget vel kan omfatte såvel variable som faste omkostninger. Freckner nævner ganske vist selv dette indledningsvis, men det er ligesom det flere gange glemmes i det følgende, hvorved hans analyse undertiden bliver for forenklet. Og da bogen delvis er skrevet for praktikere, synes jeg også, at det burde være understreget, at det i praksis er sin sag at fastslå en vares særømkostninger.

Selv om der kan pilles ved detaljerne, indrømmer jeg samtidig, at bogen er blevet let læselig og forståelig ved nogle steder at skære lidt igennem. I hvert fald er jeg overbevist om, at mange vil have nytte af at gennemlæse Freckners analyse af motiverne for og imod egenprisberegninger (självkostnadsberäkning).

At bogen undertiden kan virke lidt sammenflettet er kun naturligt, da dele af den er bragt som artikler i det norske tidsskrift *Bedriftsøkonomen*, ligesom flere af bogens kapitler direkte indgår i Freckners disputats om »Kostnadsfördelning och intern prestationsbedömning« (Stockholm 1954). Til trods for at emnet således efterhånden er blevet udnyttet stærkt, vil mange dog være glade for, at det også serveres i denne let forståelige anrettning, der her er tale om.

Bjarke Fog.

Poul Milhøj: Lønudviklingen i Danmark 1914-1950. Udg. af Institutet for Historie og Samfundsøkonomi. Ejnar Munksgaard. Kbh. 1954. 222 sider. Kr. 10,00.

Denne bog, hvis forfatter er sekretær i Det statistiske Departement, er i en til dels omarbejdet form en offentliggørelse af en prisopgave, der af Nationaløkonomisk Forenings Fond er belønnet med 5000 kr. Med sine 94 tabeller rummer den et væld af oplysninger om lønnen i alle de dele af det økono-

miske liv, hvor den er kendt, det vil sige for industri og håndværk, søfart, landbrug, husgerning, tjenestemænd samt for en række funktionærgrupper. Bogen består af 4 kapitler. I det første og største gives en kronologisk oversigt over lønudviklingen i 1914—50. Denne periode er opdelt i 9 underperioder. Kapitel 2 giver et overblik over udviklingen i nominalløn, realløn, beskæftigelse og lønnens andel af nationalindkomsten. Kapitel 3 opsummerer forskydningerne i lønstrukturen og kapitel 4 slutter bogen med en behandling af lønstrukturen i efterkrigsårene.

Det ville føre alt for vidt her at komme ind på at diskutere enkeltheder i de benyttede beregningsmetoder. Derimod er det muligt og sikkert også af interesse at referere nogle af forfatterens konklusioner. Han finder, at der, især efter 1920, har været en udpræget parallelitet i de industrielle fags lønudvikling. Samtidig er der dog sket en nivellering af lønforskellene ikke alene mellem fagene og de øvrige longrupper, men også mellem mænd og kvinder og mellem unge og gamle i samme gruppe. En konsekvens heraf er bl. a., at betydningen af alder og teoretisk uddannelse er blevet devalueret. På de mere uorganiserede områder er nivellerings-tendensen mere tvivlsom. Forfatteren mener, at lønstigningen for de lavest betalte kan have virket effektivitetsfremmende samtidig med, at den relative lønnedgang for højere lønnede kan stå på temmelig længe uden deraf følgende effektivitetsnedgange. Den »antinivellering«, som kan konstateres blandt arbejderne siden 1945, skyldes måske, at man omsider har nået grænsen i så henseende, ligesom høj beskæftigelse også er gunstig for en antinivellering. Endelig kan nivelleringen i sig selv udløse en antinivellering, når man er nået til det punkt, hvor nivelleringen begynder at ramme de talstærke og mere indflydelsesrige grupper i organisationer og politik. Det var dette, der skete, da antinivelleringen bredte sig til tjenestemandsområdet ved lønreguleringen i 1952.

Endelig skal nævnes, at nærværende anmelder finder det overordentligt interessant, at en analyse af lønstatistikken fra nogle industrielle fag og arbejdspladser viser, at de individuelle lønforskelle (inden for det enkelte fag) sandsynligvis betyder omtrent lige så meget som de faglige forskelle. Det er dog en opmuntring til dem, der har frygtet, at vor lønstruktur var blevet alt for stiv. Iøvrigt skulle et grundigt studium af den på grund af sine mange tal og andre enkeltheder nødvendigvis lidt tunge bog give fuld valuta for den interesserede læser.

Knud Hansen

Kjeld Philip: Intergovernmental Fiscal Relations. Udg. af Institutet for Historie og Samfundsøkonomi. Ejnar Munksgaard. Kbh. 1954. 171 sider. Kr. 15,—.

Den foreliggende bog, der belyser et af de mest interessante og nyeste felter i finansvidenskaben: forholdet mellem de forskellige offentlige organers finanser, er frugten af forfatterens flerårige beskæftigelse med emnet.

Som medlem af skattelovskommissionen havde professor Philip bl. a. den særlige opgave at udarbejde en redegørelse for, hvorledes de offentlig